

บทบาทของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน
ที่มีต่อพัฒนาการภาพถ่ายและภาพยนตร์ในเมืองไทย

นางสาวสุพรรณิ เมธสุทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-693-104-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

21 ก.พ. 2544

31804511X

**THE ROLE OF PROFESSOR SANAN PADMADIN
IN THE DEVELOPMENT OF PHOTOGRAPHY
AND CINEMATOGRAPHY IN THAILAND**

Miss Supunnee Metsut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-693-104-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน ที่มีต่อพัฒนาการ
ภาพถ่ายและภาพยนตร์ในเมืองไทย

โดย

นางสาวสุพรรณิ เมธสุทธิ

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิภา อุดมฉันท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อรรณพ เขียรถาวร)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุพรรณิ เมธสิทธิ์ : บทบาทของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน ที่มีต่อพัฒนาการภาพถ่าย
และภาพยนตร์ในเมืองไทย (THE ROLE OF PROFESSOR SANAN PADMADIN IN THE
DEVELOPMENT OF PHOTOGRAPHY AND CINEMATOGRAPHY IN THAILAND)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 149 หน้า. ISBN 974-639-104-6

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติชีวิต ของศาสตราจารย์ สนั่น ปัทมะทิน โดยเฉพาะบทบาทในการทำงาน รวมทั้งวิเคราะห์บริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อม ประกอบกับคุณสมบัติส่วนตัวที่มีส่วนทำให้ศาสตราจารย์ สนั่น เป็นหมบบทบาทต่อพัฒนาการด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์ โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องการบันทึกประวัติชีวิตบุคคล คุณสมบัติของนักถ่ายภาพ และแนวคิดเรื่องคุณสมบัติของนักบุกเบิกเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า บริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะเอื้ออำนวยต่อการ เป็นหมบบทบาทต่อพัฒนาการด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์ของศาสตราจารย์ สนั่น ปัทมะทิน บริบททางสังคมที่เอื้ออำนวยในขณะนั้น ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในด้านการส่งเสริมการศึกษาและการประกอบอาชีพ ความช่วยเหลือด้านการศึกษาสมัยใหม่จากสหรัฐอเมริกา โอกาสทางการศึกษาของศาสตราจารย์ สนั่น ปัทมะทิน ที่เป็นบุคคลแรกที่ได้ไปศึกษาต่อด้านโสตทัศนศึกษาในสหรัฐอเมริกา และการได้มีโอกาสกลับมาหมบบทบาทในการริเริ่มการเรียนการสอน และการเขียนตำราด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นคุณูปการอย่างยิ่งในการสร้างบุคลากรเพื่อป้อนให้แก่วงการสื่อสารมวลชนสาขาต่าง ๆ ที่กำลังเติบโตอยู่ในช่วงทศวรรษ 2490

นอกจากบริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเหล่านี้ คุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสมของศาสตราจารย์ สนั่น ได้แก่ ความรักและความสนใจในการถ่ายภาพ คุณสมบัติของการเป็นคร ความสามารถในการเขียนตำรา รวมทั้งการมีคุณสมบัติ 2 อย่างอยู่ในตัว คือสามารถเป็นทั้งช่างเทคนิค และนักวิชาการ ทำให้ศาสตราจารย์ สนั่น หมบบทบาทในการ เป็นผู้ริเริ่มและเผยแพร่ความรู้ด้านภาพถ่ายและภาพยนตร์ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต S. Methit
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Ju
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##3972180828: MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: PHOTOGRAPHY AND CINEMATOGRAPHY

SUPUNNEE METSUT : THE ROLE OF PROFESSOR SANAN PADMADIN IN THE DEVELOPMENT OF PHOTOGRAPHY AND CINEMATOGRAPHY IN THAILAND

THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. KANJANA KAEWTHEP, Ph.D. 149 PP.

ISBN 974-639-104-6

This thesis aims to study the life of Professor Sanan Padmadin especially his works, and to analyse influential factors and social contexts including his own qualifications enable him to become the major contributor to the development of photography and cinematography in Thailand. Theories used are Life History, Photographer and Pioneer's qualifications.

The study found that social contexts and influential factors are P. Pibulsongcram's policy in boosting education and occupation, the United States of America's Aid in education, chances of Professor Sanan in studying M.S. (Audio-visual) in USA. and later becoming the main responsible for studies program in photography and cinematography in various institutions and he also wrote many books in photography and cinematography. These actions are regarded as great contribution to Mass Communication in Thailand since there are more graduates in Mass Communication in 1950's.

Couple with the above-mentioned contexts, Professor Sanan's fitted qualifications are also another factors involves i.e. his interesting in photography, teacher's characteristics, ability in writing and his unique qualification in combining both technician and educator's qualification within himself.

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิติ..... *J. Metsut.*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Can*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ รศ. ดร. กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ความเมตตา ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนคอยดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์กาญจนา เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณมารดาผู้ให้การสนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนให้กำลังใจผู้วิจัยในการศึกษามาตลอด

นอกจากนี้ผู้วิจัย ขอขอบคุณบุคคลเหล่านี้เป็นอย่างยิ่งคือ น้องสุดปรารถนา คุณยุพาวรรณ คุณธำรงค์ น้องสมเกียรติ พิจิตรา และ เพื่อน ๆ MC 6 ทุก ๆ คน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหัวหน้าทั้งสองท่าน ได้แก่ คุณธานี ดิมงคล และ คุณขรรค์ชัย พงษ์ตรพิชัย ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนผู้วิจัยในการใช้เวลาศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณพี่ ๆ และเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะ คุณพิธาน, คุณอรอนงค์, และ คุณโสภณ ตลอดจนน้องนิสา และน้องกรรณิการ์

สุพรรณณี เมธสุทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำวิจัย.....	14
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
ข้อสันนิษฐาน.....	14
ขอบเขตของการวิจัย.....	15
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	15
นิยามศัพท์.....	15
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	16
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
แนวคิดเรื่องความสำคัญของประวัติศาสตร์.....	17
แนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า.....	18
แนวคิดเรื่องบันทึกประวัติชีวิตบุคคล.....	19
แนวคิดเรื่องคุณสมบัติของนักถ่ายภาพ.....	22
แนวคิดเรื่องคุณสมบัติของนักบุกเบิก.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	29
แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
การนำเสนอข้อมูล.....	31

บทที่	หน้า
4	
พัฒนาการของการถ่ายภาพในสังคมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4	
ถึงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง.....	32
- บริบทในเรื่องการถ่ายภาพ.....	33
- สถานภาพของการถ่ายภาพในสมัยร.4 – ร. 7.....	33
- พัฒนาการเทคโนโลยีการถ่ายรูป และการล้างฟิล์ม อัดขยายรูป.....	36
- กล้องถ่ายรูป รวมทั้งอุปกรณ์ถ่ายรูปมีราคาแพง.....	39
- พัฒนาการของสถาบันการศึกษาด้านการถ่ายภาพ.....	44
- บริบททางด้านภาพยนตร์.....	48
- การขยายตัวของความสนใจด้านการถ่ายภาพและภาพยนตร์	
ในยุคลหลังสงครามโลกครั้งที่สอง.....	51
- นโยบายสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	54
5	
ประวัติชีวิตของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน.....	62
- ชีวิตวัยเด็ก.....	63
- ประสบการณ์ครั้งแรกกับการถ่ายภาพ.....	64
- เริ่มทำงานเป็นครูโรงเรียนบพิตรพิมุข.....	67
- เริ่มงานที่กองการศึกษาผู้ใหญ่.....	69
- ศึกษาต่อมหาวิทยาลัยอินเดียนา.....	72
- ก่อตั้งแผนกช่างภาพ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ.....	74
- หัวหน้ากองส่งเสริมอาชีพ.....	77
- อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....	78
- ชีวิตครอบครัว.....	80
6.	
บทบาทและคุณูปการของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน.....	85
- ผู้บุกเบิกการสอนถ่ายภาพและภาพยนตร์ในสถาบันการศึกษา.....	86
- ผู้เริ่มงานด้านโสตทัศนศึกษา.....	98
- ผู้ก่อตั้งสมาคมต่างๆ.....	100

บทที่	หน้า
- เป็นผู้เรียบเรียงตำราวิชาการและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ด้านสื่อสารมวลชน.....	105
- เป็นที่ปรึกษาโครงการต่างๆ.....	113
- บทบาททางด้านภาพยนตร์.....	114
- บทบาทในการเป็นผู้กวดสานภาพการถ่ายรูป.....	116
7 วิเคราะห์บริบททางสังคม และปัจจัยแวดล้อมประกอบกับคุณสมบัติ ส่วนตัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของศาสตราจารย์สนั่น ปัทมะทิน.....	123
- คุณสมบัติส่วนตัวที่เอื้อต่อการเป็นผู้บุกเบิกด้านการถ่ายรูป.....	123
- คุณสมบัติด้านการเป็นนักถ่ายภาพ.....	135
- สรุปบริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเป็น นักบุกเบิกเรื่องการถ่ายภาพและภาพยนตร์.....	141
8 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	144
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	145
รายการอ้างอิง.....	146
ประวัติผู้วิจัย.....	149